

Översiktlig granskning av delårsrapport per 2018-06-30

Revisionsrapport
Landstinget Dalarna

KPMG AB

2018-09-24

Antal sidor 12

Antal bilagor 0

LTD Granskning av delårsrapport 180630.docx

Landstinget Dalarna

Översiktlig granskning av delårsrapport per 2018-06-30

KPMG AB

2018-09-24

Innehållsförteckning

1	Sammanfattning	2
1.1	Räkenskaperna och delårsrapporten	2
1.2	Underlag för revisorernas bedömning utifrån fullmäktiges mål	2
2	Bakgrund	3
2.1	Syfte och revisionsfråga	3
2.2	Avgränsning	3
2.3	Revisionskriterier	3
2.4	Ansvarig nämnd	4
2.5	Projektorganisation	4
2.6	Metod	4
3	Resultat av granskningen	4
3.1	Verksamhetsfrågor	4
3.1.1	Hälsa- och sjukvård	4
3.1.2	Kollektivtrafik	5
3.1.3	Verksamhetsfastigheter	5
3.2	Bedömning utifrån fullmäktiges mål	5
3.2.1	Bakgrund	5
3.2.2	Finansiella mål	5
3.2.3	Verksamhetsmål	6
3.3	Balanskravet	6
3.4	Resultaträkning	7
3.4.1	Utfall per 2018-06-30	7
3.4.2	Prognos	8
3.4.3	Personal	8
3.4.4	Struktur- och förändringsplan	8
3.5	Styrelser och nämnder	9
3.5.1	Landstingsstyrelsen	9
3.5.2	Hälsa- och sjukvårdsnämnden	9
3.5.3	Kollektivtrafiknämnden	9
3.5.4	Övriga nämnder	10
3.6	Balansräkning	11
3.7	Kassaflödesanalys	11
3.8	Ansvarsförbindelser	12
3.9	Sammanställd redovisning	12
3.10	God redovisningssed	12
3.10.1	Redovisningsprinciper	12
3.10.2	Periodiseringar	12

1 Sammanfattning

Vi har av Landstinget Dalarnas revisorer fått i uppdrag att översiktligt granska delårsrapporten per 2018-06-30. Uppdraget ingår i revisionsplanen för år 2018.

Landstingets revisorer ska enligt 12 kap KL bedöma om resultatet i delårsrapporten är förenligt med de mål som fullmäktige beslutat. Revisorernas uttalande avges i revisorernas bedömning av delårsrapporten.

Vårt uppdrag har varit att granska delårsrapporten för att ge revisorerna underlag för sin bedömning.

1.1 Räkenskaperna och delårsrapporten

De väsentligaste slutsatserna från granskningen kan sammanfattas enligt följande:

- Landstingets redovisade resultat för perioden uppgår till 76 mkr, en positiv avvikelse mot budget för perioden med 107 mkr.
- Landstingets prognos för helåret 2018 uppgår till 77 mkr, en negativ avvikelse mot budget för helåret på 26 mkr.

Vi bedömer att delårsrapporten i allt väsentligt ger en rättvisande bild av landstingets resultat och ställning. Delårsrapporten har i allt väsentligt upprättats i enlighet med den kommunala redovisningslagen och god redovisningssed.

1.2 Underlag för revisorernas bedömning utifrån fullmäktiges mål

Enligt bestämmelser i kommunallagen (KL) ska fullmäktige i budgeten ange finansiella mål och verksamhetsmål som har betydelse för god ekonomisk hushållning. Revisorerna ska bedöma om resultatet i årsredovisningen är förenligt med de av fullmäktige beslutade målen för den ekonomiska förvaltningen. Landstinget Dalarna har fastställt finansiella mål och övergripande verksamhetsmål avseende 2018.

Finansiella mål

Om prognosen infrias kommer landstinget inte att uppnå målet att resultatet ska uppgå till minst 1 procent av skatte- och statsbidragsintäkterna.

Om prognosen infrias kommer målet rörande en fortsatt positiv utveckling av likviditeten att nås.

Vi har inte granskat upprättad prognos men ingenting har framkommit i granskningen av delårsrapporten som tyder på att prognosen skulle vara väsentligt felaktig.

Vår bedömning är att landstinget inte uppnår ett av de av fullmäktige beslutade finansiella målen avseende 2018, om prognosen infrias.

Verksamhetsmål

En fullständig uppföljning och prognos över verksamhetsmål saknas i delårsrapporten.

Divisionerna kirurgi och primärvård lämnar ingen måluppföljning. För de nämnder, förvaltningar och divisioner som lämnar uppföljning finns inte en sådan koppling mellan styrkort och strategiska mål som gör det möjligt att bedöma varken utfall per 30 juni eller prognos för helåret för de strategiska målen.

Vi kan inte bedöma om resultatet är förenligt med av fullmäktige fastställda verksamhetsmål.

2 Bakgrund

Vi har av Landstinget Dalarnas revisorer fått i uppdrag att översiktligt granska delårsrapporten per 2018-06-30. Uppdraget ingår i revisionsplanen för år 2018.

Landstingets revisorer ska enligt 12 kap KL bedöma om resultatet i delårsrapporten är förenligt med de mål som fullmäktige beslutat. Revisorernas uttalande avges i revisorernas bedömning av delårsrapporten.

Vår översiktliga granskning utgör underlag för revisorernas bedömning.

2.1 Syfte och revisionsfråga

Syftet med granskningen är att bedöma om landstingets delårsrapport har upprättats i enlighet med kommunallag, kommunal redovisningslag och god redovisningssed i kommuner och landsting. Resultatet av vår granskning utgör underlag för revisorernas uttalande beträffande delårsrapporten.

2.2 Avgränsning

Granskningen omfattar delårsrapporten per 2018-06-30. Vår granskning har skett i den omfattning som följer av God revisionssed i kommunal verksamhet, främst såsom denna definieras av Skyrev¹.

Granskningen av räkenskaperna är översiktlig och avser endast underlag för bedömning av fullmäktiges finansiella mål. Vår granskning har varit inriktad på att hitta väsentliga fel, bedömda eller konstaterade, i delårsrapporten.

I vår granskning har inte primärt ingått att granska den interna kontrollen över landstingets kostnader och intäkter.

Granskningen har inte haft som syfte att identifiera brottsliga handlingar, t ex förskingring.

2.3 Revisionskriterier

Vi har bedömt om delårsrapporten i allt väsentligt följer

- Kommunallag och kommunal redovisningslag
- God redovisningssed, definierad av Rådet för Kommunal Redovisning, RKR, och Sveriges Kommuner och Landsting, SKL

---

¹ Sveriges Kommunala Yrkesrevisorer

— Interna regelverk och instruktioner

— Fullmäktigebeslut

Vi har även haft i uppgift att bedöma om resultatet i delårsrapporten är förenligt med de av landstingsfullmäktige beslutade målen för ekonomi och verksamhet som är av betydelse för god ekonomisk hushållning.

2.4 Ansvarig nämnd

Granskningen avser landstingsstyrelsens delårsrapport som enligt 11 kap 16 § KL ska behandlas av landstingsfullmäktige.

Rapporten är saklighetsgranskad av ekonomidirektör Peter Hansson, controller Jenny Kumlin samt redovisningsansvariga ekonomerna Ewa Samuelsson, Sara Sundell och Margareta Olofsson.

2.5 Projektorganisation

Granskningen har genomförts under ledning av Bo Ädel, auktoriserad revisor och certifierad kommunal yrkesrevisor.

2.6 Metod

Granskningen har genomförts genom:

- Dokumentstudie av relevanta dokument inklusive delårsrapporten och de delårsrapporter som upprättats av styrelse, nämnder och förvaltningar
- Intervjuer med berörda tjänstemän och politiker
- Analys av nyckeltal för verksamhet och ekonomi i den omfattning som krävs för att bedöma om resultatet är förenligt med de av fullmäktige beslutade målen
- Stickprovsvis avstämning och verifiering av väsentliga balansposter mot specifikationer med tillhörande underlag i den omfattning som krävs för bedömning av fullmäktiges finansiella mål
- Översiktlig analys av resultaträkningen

3 Resultat av granskningen

3.1 Verksamhetsfrågor

3.1.1 Hälso- och sjukvård

Den dominerande verksamheten är hälso- och sjukvård. Vad gäller den lagstadgade vårdgarantin, dvs rätten att få kontakt, besök och vård inom viss tid, har tillgängligheten ökat något för första läkarbesök men minskat för telefonkontakt vid primärvården och operation/åtgärd. Jämfört med riket i stort har landstinget Dalarna en högre telefontillgänglighet men lägre för läkarbesök och operation/åtgärd där endast 59% (förra året

61%) av patienterna ges vård inom 90 dagar mot 73% i riket i stort. Enligt vårdgarantin ska alla patienter, dvs 100%, få sin operation eller annan åtgärd inom 90 dagar.

3.1.2 Kollektivtrafik

Landstinget har tidigare delfinansierat kollektivtrafiken med AB Dalatrafik som utförare. Landstinget tog över verksamheten 1 januari 2018. Finansiering sker genom skatteväxling med länets kommuner.

3.1.3 Verksamhetsfastigheter

Landstinget har under 2018 avyttrat ett par fastigheter i Ludvika och Falun som inte längre används för verksamheter bedrivna av landstinget.

3.2 Bedömning utifrån fullmäktiges mål

3.2.1 Bakgrund

Enligt kommunallagens bestämmelser ska fullmäktige i budgeten ange finansiella mål och verksamhetsmål som har betydelse för god ekonomisk hushållning. Revisorerna ska bedöma om resultatet i delårsrapporten är förenligt med de av fullmäktige beslutade målen.

3.2.2 Finansiella mål

Landstingets finansiella mål för 2018 är:

- Resultatet enligt balanskravet ska vara ett överskott på minst 1% av skatte- och statsbidragsintäkterna
- Likviditeten exklusive placerade pensionsmedel ska fortlöpande ha en positiv utveckling och garantera adekvat kortsiktig betalningsberedskap

I delårsrapporten görs bedömningen att likviditetsmålet kommer att nås men att resultatmålet inte uppnås. Ingenting har framkommit i vår översiktliga granskning som tyder på att denna bedömning skulle vara felaktig. Resultatet prognostiseras till 77 mkr vilket motsvarar ca 0,8% av skatte- och statsbidragsintäkterna. Likvida medel uppgår per 30 juni till 522 mkr och bedöms ligga på ca 424 mkr vid årets slut vilket motsvarar budget.

I tabellen nedan har vi lagt in landstingets prognostal samt landstingets och vår värdering av måluppfyllelsen om prognosen infrias.

<i>Mål</i>	<i>Måltal</i>	<i>Prognos</i>	<i>Uppfyllelse enligt landstinget</i>	<i>Uppfyllelse enligt vår bedömning</i>
Resultat i procent av skatteintäkter och statsbidrag	1,0	0,8	Nej	Nej
Likviditet.	Positiv och adekvat, budget 424 mkr	424 mkr	Ja	Ja

Vår sammanfattande bedömning är att ett av de finansiella målen inte kommer att nås för 2018 om prognosen infrias.

3.2.3 Verksamhetsmål

Landstingsfullmäktige har fastställt övergripande mål i landstingsplanen för 2018. I likhet med för 2017 har dessa övergripande mål inte kopplats till mätbara mål för styrelse och nämnder och inte heller hur respektive strategiskt mål avses att mätas och uppnås. En utvärdering av måluppfyllelse kan därmed inte göras.

Division kirurgi och division primärvård lämnar ingen uppföljning alls i delårsrapporten.

Det är enligt vår uppfattning inte möjligt att bedöma om resultatet i delårsrapporten är förenligt med av fullmäktige fastställda verksamhetsmål.

Det ska nämnas att de flesta förvaltningar redovisar olika nyckeltal som mått på hur verksamheterna bedrivits. Dessa nyckeltal har dock ingen av politiskt organ beslutad koppling till de specifika fullmäktigemål som gör en mätning av måluppfyllelse möjlig.

3.3 Balanskravet

Resultat enligt balanskrav prognostiseras till +76 mkr. I balanskravsutredningen görs ingen korrigerig för detta resultat.

Om prognosen infrias kommer balanskravet att uppfyllas för 2018.

3.4 Resultaträkning

3.4.1 Utfall per 2018-06-30

Nedan redovisas en översiktlig ekonomisk jämförelse för år 2017-2018:

<i>Mnkr</i>	<i>Utfall</i> <i>18-06-30</i>	<i>Utfall</i> <i>17-06-30</i>	<i>Budget</i> <i>18-06-30</i>	<i>Prognos</i> <i>2018</i>	<i>Budget</i> <i>2018</i>
Verksamhetens net- tokostnader	-4 370	-3 998	-4 433	-8 997	-8 939
Avskrivningar	-172	-158	-175	-347	-340
Skatteintäkter, stats- bidrag och utjämning	4 600	4 299	4 612	9 424	9 451
Jämförelsestörande reavinster	58	46	-	84	-
Finansnetto	-40	-38	-35	-87	-69
Resultat	76	151	-31	77	103

Det bokförda resultatet för perioden är 76 mkr, 107 mkr bättre än budget för perioden. I utfallet ingår ej budgeterade reavinst m m med +58 mkr. En resultat effekt på +83 mkr uppstår även av att riktade statsbidrag bokförts som intäkter där kostnader bedöms komma under andra halvåret. Exklusive dessa poster är utfallet 34 mkr sämre än budget för perioden.

För helåret prognostiseras ett resultat som är 26 mkr sämre än budget. Enligt budget skall andra halvåret redovisa ett överskott på 161 mkr medan man enligt prognosen kommer att redovisa ett överskott med 1 mkr. Detta ger ett försämrat resultat för andra halvåret med 160 mkr mot budget.

I förhållande till det redovisade resultatet för första halvåret 2017 har resultatet försämrats med -75 mkr. Exklusive reavinst m m är det en försämring med -87 mkr. Avvikelsen beror på ökade nettokostnader, ökade avskrivningar och sämre skatteutfall än budget men tolkningen försvåras av att kostnader som finansieras med riktade statsbidrag kan ha olika periodisering mellan halvåren de två åren.

3.4.2 Prognos

Prognosen för helåret visar på ett positivt resultat som dock innebär en liten negativ avvikelse mot budget;

<i>Mnkr</i>	<i>Prognos 2018</i>	<i>Budget 2018</i>	<i>Avvi- kelse</i>
Verksamhetens net- tokostnader	-8 963	-8 939	-24
Avskrivningar	-347	-340	-7
Skatteintäkter, stats- bidrag och utjämning	9 424	9 451	-27
Finansnetto	-37	-69	32
Resultat	77	103	26

Skatteintäkter, statsbidrag, utjämning och finansnetto beräknas ge ett överskott mot budget på 5 mkr medan verksamhetens nettokostnader prognostiseras ge ett underskott mot budget på -31 mkr.

3.4.3 Personal

Antal årsarbetare uppgår till 7 951, en ökning med 3,1%, varav 2,1% exklusive övertagandet av kollektivtrafiken. Av den totala ökningen med 242 personer avser 84 kollektivtrafiken. Största ökningarna i övrigt finns i central med förvaltning 54 personer och hälso- och sjukvården med 78 personer. Personalomsättningen uppgick totalt till ca 6%. Inom hälso- och sjukvården slutade 354 personer varav 117 gick i pension. Per 2018-01-01 fanns i gruppen personer 65 år eller äldre inom hälso- och sjukvården 258 anställda och i tandvården 24 anställda. Såväl hälso- och sjukvård som tandvård har fortsatt stora utmaningar i bemanning.

I delårsrapporten redovisas en jämförelse mellan budgeterade timmar och arbetade timmar. Budgeten för första halvåret ligger på 7 092 767 timmar medan utfallet är 6 476 085 timmar, en skillnad på 616 682 timmar eller ca 9%. Omräknat till lön skulle det kunna bli ca 200-250 mkr inkl sociala avgifter beroende på vilka kategorier av personal det rör sig om. Samtidigt skulle, vid optimal egen personalsammansättning, kostnader för inhyrd personal minska och även kostnader för den vård som idag måste betalas till andra landsting och regioner då landstinget Dalarna inte klarar vårdgarantin.

3.4.4 Struktur- och förändringsplan

Besparingsmålet för 2018 utifrån den beslutade struktur- och förändringsplanen för perioden 2015-2019 har reviderats ner från 77 mkr till 35 mkr.

Kollektivtrafikförvaltningen har tagit fram en åtgärdsplan för att på sikt minska kostnaderna motsvarande den obalans som fanns vid årets början, -55 mkr.

3.5 Styrelser och nämnder

Under detta avsnitt redovisar vi styrelse, nämnder och större förvaltningars prognoser. I de fall prognosen avviker väsentligt från budget kommenterar vi större förklaringsposter.

3.5.1 Landstingsstyrelsen

Under landstingsstyrelsens ansvar finns bland annat skatteintäkter, statsbidrag och finansiella poster. Dessa poster kommenteras under avsnitt 3.3.1 och 3.3.2.

3.5.2 Hälso- och sjukvårdsnämnden

Hälso- och sjukvården prognostiserar ett underskott på -126 mkr vilket innebär en negativ avvikelse mot fastställda budgetar med totalt -126 mkr;

<i>Division</i>	<i>Prognos</i>	<i>Budget</i>	<i>Avvikelse</i>
Kirurgi	-89	0	-89
Medicin	-2	0	-2
Psykiatri	-11	0	-11
Primärvård	28	43	-15
HS Gemensamt	-52	-43	-9
<i>Totalt</i>	<i>-126</i>	<i>0</i>	<i>-126</i>

Division kirurgi redovisar en prognos som avviker med -89 mkr mot fastställd budget. Större avvikelser i prognosen avser externa intäkter -51 mkr och valfrihet, vårdgaranti, oremitterat med -30 mkr. Dessa kostnader är bland annat en effekt av att kirurgin sedan slutet av 2016 har ett antal vårdplatser stängda.

Division psykiatri redovisar i prognosen underskott med -32 mkr avseende inhyrd personal och -15 mkr avseende köpt vård.

För HS gemensamt finns underskott i prognos mot budget avseende bland annat utbildningsläkare och läkemedel.

3.5.3 Kollektivtrafiknämnden

Verksamheten har tidigare bedrivits i AB Dalatrafik. Övertagandet har finansierats med skatteväxling med kommunerna i länet. Vid övertagandet finns dock ett strukturellt ekonomiskt underskott på ca -55 mkr. I prognosen för 2018 görs bedömningen att förvaltningen kan effektivisera med 8 mkr under 2018. Resterande -47 mkr erhålls i bidrag från finansförvaltningen, som omställningskostnad.

3.5.4 Övriga nämnder

Fastighetsnämnden

Fastighetsnämndens prognos visar ett överskott i prognosen på 9 mkr i förhållande till budget framför allt genom lägre externa inhyrningar, räntekostnader och avskrivningar.

Servicenämnden

Servicenämndens prognos motsvarar budget.

Kultur- och bildningsnämnden

Kultur- och bildningsnämnden prognostiserar ett underskott på -2 mkr, till större delen hänförligt Musikkonservatoriet.

Tandvårdsnämnden

Tandvårdsnämnden prognostiserar ett underskott på -13 mkr i förhållande till budget. Som viktig orsak anges vakanser rörande tandläkare och att nyanställda tandläkare ännu inte är i full drift.

Patientnämnden

Patientnämndens prognos ligger nära budget.

Nämnden för kostsamverkan Mora

Nämndens prognos ligger nära budget.

Hjälpmedelsnämnden Dalarna

Hjälpmedelsnämnden prognostiserar ett underskott på -2 mkr i förhållande till budget, varav -1 mkr i intäkter och -1 mkr i hjälpmedelskostnader.

3.6 Balansräkning

Nedan redovisas en översiktlig ekonomisk jämförelse för år 2017-2018:

<i>Belopp i mkr</i>	<i>2018-06-30</i>	<i>2017-12-31</i>	<i>2017-06-30</i>
Anläggningstillgångar	3 111	3 022	2 919
Omsättningstillgångar	1 891	1 798	1 607
Summa tillgångar	5 002	4 820	4 526
Eget kapital	68	32	-57
Avsättningar	3 058	2 909	2 799
Långfristiga skulder	304	304	405
Kortfristiga skulder	1 572	1 575	1 379
Summa eget kapital, avsättning o skulder	5 002	4 820	4 526
Ej skuldförda pensionsförbindelser	4 764	4 806	4 981
Eget kapital inkl ej skuldförda pensionsförbindelser	-4 696	-4 774	-5 038

Nyckeltal

%	2018-06-30	2017-12-31	2017-06-30
Balanslikviditet	120	114	117
Balanslikviditet exkl pensionsmedel	76	77	78
Soliditet	1	1	-1
Soliditet inkl ej bokförd pensionsskuld	-94	-99	-111

Likviditetstalen används som mått på den kortsiktiga betalningsförmågan. Likviditeten har fortsatt förbättrats under 2018. En viktig förklaring är det förbättrade resultatet.

Soliditeten används som mått på den långsiktiga betalningsförmågan. Detta nyckeltal är svagt för Landstinget Dalarna. Skulderna är mer än dubbelt så stora som tillgångarna. Även soliditetstalet har dock förbättrats något som effekt av det förbättrade resultatet.

3.7 Kassaflödesanalys

Kassaflödesanalysen beskriver hur verksamhet och investeringar har finansierats samt hur de har inverkat på verksamhetens likviditet. Av kassaflödesanalysen för perioden framgår att landstinget investerat för 270 mkr och att detta skett utan extern upplåning.

3.8 Ansvarsförbindelser

Största post bland ansvarsförbindelser är den del av pensionsförpliktelserna som inte tas upp som skuld. Posten uppgår i år till 4 764 mkr och har minskat med 217 mkr sedan halvårsbokslutet 2017.

3.9 Sammanställd redovisning

KRL ställer inget krav på att delårsrapporten ska omfatta de landstingsägda bolagen. RKR rekommenderar i sin rekommendation 22 Delårsrapport att så sker om de ägda bolagen har en viss storlek i förhållande till ägaren. Landstinget Dalarnas delägda bolag har inte denna storlek och en sammanställd redovisning behöver därför inte redovisas i delårsrapporten.

3.10 God redovisningssed

3.10.1 Redovisningsprinciper

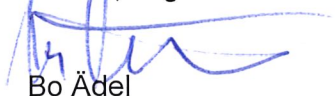
I delårsrapporten uppges att samma redovisningsprinciper tillämpas som i årsredovisningen för 2017.

Vi rekommenderar att delårsrapporten ska innehålla ett avsnitt som beskriver de specifika principer som har betydelse för förståelsen av hur intäkter och kostnader periodiserats i delårsrapporten och som i övrigt kan hänvisa till de allmänna principer som redovisas i årsredovisningen.

3.10.2 Periodiseringar

Vår granskning av periodiseringar har inte föranlett några anmärkningar.

KPMG, dag som ovan

Bo Ädel

Auktoriserad revisor

Certifierad kommunal yrkesrevisor